

IŠ KLEBONIJS PALĖPĖS...

Kas yra tie biblistai?

Neseniai „Ryto“ korespondencijoje iš Alytaus buvo pranešta, kad Lietuvoje pradėjo veikti biblistai, nešiodami po kaimus ir miestelius savo knygpalaikes ir siūlydami jas pusdykiai. Kad katalikai geriau jas pirkėtų, joms duodami paslaptingi vardai, jose dažnai minimas Dievas bei Kristus ir nuolat valkiojami šv. Rašto žodžiai. Kadangi minėtasis „Ryto“ korespondentas šaukiasi į KVC prašydamas, kad jis išaiškintų, kas yra biblistai, tai aš, kad ir neprašytas, pasistengsiu čia nors kiek tų eretikų ar bedievių veidą atidengti, nes daug esu skaitęs jų raštų, siunčiamų dykai amerikiečių lietuvių savo giminėms.

Biblistai kitaip save vadina *studentais*, šv. Rašto tyrinėtojais. Tai yra protestantų sekta, labai artima materialistams, t.y. bedieviams, kurie nepripažįsta dvasių, bet tik medžiagą, materiją. Apie juos yra rašęs ir nekatalikiškas laikraštis „Klaipėdos Žinios“ (1924 m. 52 Nr.), vadindamas biblistus „nedidele fanatikų sekta“ ir „reformuotais adventistais“. Teisingai jie čia pavadinti adventistais, nes jie, kaip ir žydai, laukia dar ateinančio Mesijo (gal antikristo) ir skelbia būsimą Dievo karalystę žemėje, nors Kristus nekartą aiškiai yra pasakęs, kad jau „dangaus karalystė prisiartino“ (Mato 3, 2; 4, 17 ir 10, 7). Teisingai jie lyginami ir su bedieviais, nes jie savo raštuose, kaip komunistai, ragina visus trauktis nuo savo bažnyčių (tikybų) ir rašytiis prie jų atskalos, už ką jie žada „nemirtingumą“. Užtat jie ir skleidžia įvairiomis kalbomis gan nemažą knygelę, užvardytą: „Milijonai žmonių daugiau nebe-mirs“, nors ir mūsų piemenys tuo netiki.

Biblistai save vadina „Dievo įkvėptais tiesos skelbėjais“, katalikų kunigus kaltina, kad jie slepią nuo žmonių tiesą ir jų pamokslus vadina „šėtono pamokslais“.

Tuo tarpu ne kunigai slepia tiesą, bet jie patys begėdiškai meluoja pasauliui, už bedievių sudėtus pinigus pasamdyti. Bet eikime prie jų skelbiamų dogmų.

Jie nuolat giriasi studijuoją šv. Raštą ir jį giria, kaip Dievo žodį, bet kas keičiasi, tai kad jie Dievą ir Jo žodį pasinaudoja kovai su Dievu ir Jo tikyba.

Pirmiausia biblistai atmeta pačią svarbiausią Švč. Trejybės paslaptį, nes šv. Dvasios nepripažįsta esant Dievu ir rašo ją maža raide *d*. Jie dar neigia Kristaus dievybę, nes kaip maži vaikai, vienur Jį vadina lygiu Dievui Tėvui, kitur mažesniu už Jį. Jie kreivai aiškina ir žmonių atpirkimą, nes sako, kad Kristus atpirkęs žmones ne nuo nuodėmių ir pragaro, bet tik nuo kūno mirties, todėl jie ir sakosi amžinai gyvensią, bet ant žemės, nes nei dangaus nei pragaro jie nepripažįsta. Jie taip pat atmeta ir tą tiesą, kad Marija yra Dievo Motina, nors Evangelija aiškiai ją taip vadina (sk. Mato 1, 16; 2, 11; 13, 15; Jono 2, 1 ir 3 ir k.). Jie neigia šv. Sakramentus, žmogaus sielą, kurią vadina gyvenimo jėga, teise, kvapu, kurią turi visi sutvėrimai ir t.t.; sielos nemirtingumo taip pat jie nepripažįsta. Pagaliau, jie neigia šventųjų garbinimą, Romos Popiežiaus valdžią ir kitas svarbias tiesas.

Jie dalina lapelius „500 dolerių dovanų“, kuriuose mūsų liaudžiai siūlo 500 dolerių, jei kas įrodys šiuos penkis dalykus: kad

žmogus turi sielą, kad yra skaistykla, kurioje ji yra, kad yra pragaras ir jame amžinos kančios ir dar kad jų turima Biblija yra netikra. Aš jau 1924 m. atsakiau vienam biblistui į tą lapelį ir įrodžiau visus tuos klausimus, bet vis tiek negavau 500 dol. Šv. Raštas yra pilnas tekstų ir įrodymų jų ginčijamų tiesų, bet jie apakę to nemato arba kreivai jas aiškina, kad tik katalikus apgautų arba bent juose sukeltų abejojimų. Jie aiškina tik sau tinkamas šv. Rašto vietas, netinkamų visai nemini; aiškius šv. Rašto žodžius jie aiškina simbolinėje ar perkeliamoje prasmėje. Pav., sielą jie vadina jėga, kvapu; pragarą - kapu, duobe (sk. jų knygą „Pekla“); Evangelijos turtuolio kančias jie aiškina simboliškai, kaip žydų atmetimą. Tokiu Biblijos „aiškinimu“ daugiausia užsiima jų mėnesinis laikraštėlis „Sargybos Bokštas“. Jis rašomas aukšta kalba; tuščiakalbis, nuobodus ir kvailysčių prirašo. Štai ir pavyzdys: 1925 metų „Sargybos Bokšte“ sausio mėn. 12 pusl. pradžioje Trys Karaliai vadinami „išmintingais ir gerbtiniais vyrais“, bet tuoj žemiau jie vadinami sankalbininkais, norėjusiais susitarus su Erodu, užmušti Kristų. Kame čia tų „studentų“ protas?

Ir tokių tai „gudruolių“ saujelė, neseniai įkurta Amerikoje ir jos subediejęsųjų turtuolių palaikoma, stengiasi išgriauti Katalikų Bažnyčią, kurios per tiek amžių neįstengė išgriauti nei galingi Romos imperatoriai, nei Palestinos žydų galybė, nei nesuskaitoma eretikų daugybė kartu su sugedusiais katalikais, nors pradžioje krikščionių buvo tik nedidelis būrelis. Kas kovoja su Bažnyčia, tas yra „pragaro var-tai“ (Mato 16, 18), todėl niekad Jos nenugalės, kaip Kristus pasakė, bet patys pražus.

Tie biblistai neturi teisės šv. Raštą aiškinti, nes tą teisę turi tik neklaidingoji Kat. Bažnyčia, kaip, pav., mediciną gali aiškinti tik gydytojai, karo dalykus tik kariai. Be to, jie aiškina *savo* Bibliją, kuria mes, katalikai, negalime pasitikėti, nes ji yra tų pačių paklydėlių, be dvasinės vyriausybės priežiūros, parašyta ir, matyt sugadinta, nepilna, nes jų tik 66 knygos, vietoj mūsų 72-jų. Mūsų šv. Raštą tvirtina Romos Popiežius, o jų kas? Gal jų susikompromitavusi pranašė *Roven* ar jų šulai *Rutherford'as*, *Russel'is* ir k.?

Bet mums, katalikams, ne vienas šv. Raštas yra tikėjimo ir dorovės šaltinis, nes jame surašyta ne visos tikėjimo tiesos ir įsakymai; mums dar yra svarbūs Bažnyčios padavimai, kurie yra senesni, turi daugiau tiesų ir net reikalingesni už šv. Raštą. Taip pat tikybės šaltiniai yra ir Bažnyčios iškilmingi nutarimai, šv. Tėvų raštai ir tt.

Nepykit, kad aš ką tik pavadinau biblistų pranašę *Roven* susikompromitavusia, nes, matyt, ji savo sekėjams 1925 m. vasario 6 d. pranašavo pasaulio galą, šie baidė mugėse žmones, dalindami jiems apie tai lapelius, bet aiškiai pamelavo. Taigi biblistai yra ne šv. Rašto tyrinėtojai, bet jo gadintojai ir visų tikybų griovėjai.

Kun. A. Ragaišis

(Iš „Šv. Pranciškaus varpelis“, 1931 m. Nr. 8-9)

MANO PARAPIJOS PORTRETAS

*Liūdesy Skapiškio gaudžia varpai
Švento Lauryno dienoj;
Gailisi draugo, jo ilgis labai
Metinėj atmintinoj...*

Maironis

Kl. Egidijus

Šv. Hiacinto parapija

Skapiškio parapija įsikūrė XVI a. pradžioje, o bažnyčia pirmą kartą paminėta 1519 m. Skapiškio miesteliui vardą ir pirmajai bažnyčiai fundaciją bei titulą suteikė tose vietovėse gyvenęs dvarininkas S. Skapas. Skapiškis įsikūręs dviejų ežerų kaimynystėje. Iki S. Skapui miestelį pavadinant savo vardu, jis vadinosi *Mituva*, toks pavadinimas kilęs nuo vieno iš ežerų vardo.

Pirmoji šv. Lauryno bažnyčia Skapiškyje pastatyta 1500 m. Tai buvo raudonų plytų gotikinio stiliaus bažnyčia, kurioje skapiškėnai meldėsi iki pat XIX a. pabaigos. Ši bažnyčia gana stipriai nukentėjo I Pasaulinio karo metais, todėl vokiečių valdžia ryžosi ją nugriauti. Taip 1924 m. apie bažnyčios griovimą rašė Skapiškyje dirbęs gydytojas Slavinskis: „*su tokiu vokišku „akuratnumu“, kad nelikę akmenų ant akmenų. Medžiagos buvę panaudotos gatvėms grįsti*“. Taigi Dievo namų plytomis buvo išgrįstos gatvės, kurias nepraeinamomis padarė per Skapiškį ejęs karo frontas. Prieš nugriauant bažnyčią

buvo išleistas atvirukas vokiečių kalba su apgriautos šv. Lauryno bažnyčios vaizdu.

Skapiškio bažnyčia istorijos bėgyje išgyveno nemaža sukrėtimų: protestantizmo įkarštyje katalikai buvo netekę savo maldos namų, vėliau atgavo, po kurio laiko protestantai vėl buvo užėmę bažnyčią ir tik po pusę amžiaus trukusių kovų ir galutinai atiteko katalikams.

Šiuo laikotarpiu išpopuliarėjo pamaldumas Švč. M. Marijai ir parapijos patronui šv. Laurynui. Net ir dabar tikintieji meldžiasi gegužines pamaldas bei yra aukojamos roratinės Mišios prie to paties Švč. M. Marijos paveikslu puošto aukso bei sidabro aptaisais ir votais. Paveikslas priklauso laisvoms *S. Maria Maggiore* paveikslu kopijoms arba kaip dar Lietuvoje vadinama – šiluvishkės kopijoms. Nors paveikslas ir yra įtrauktas į dailės paminklų registrą, tačiau nėra atlikti išsamesni tyrimai jo kilmei bei meninei vertei nustatyti. Paveikslu aptaisai datuojami XVII a. vidurio, tad pats paveikslas yra dar senesnis. Pamaldumą Dievo Motinai platino ir tėvai dominikonai, kurie Skapiškyje įsikūrė 1750 m.

Prieš tampant Livonijos vyskupu, J. Puzinas klebonavo Skapiškyje ir žinojo vietos pastoracinius poreikius, todėl jau pirmai-

šiais savo vyskupavimo metais ėmė rūpintis dominikonų įkurdinimu šiame miestelyje. Todėl brolių Mykolo ir Juozo Puzinų rūpesčiu buvo pastatytas medinis vienuolynas bei bažnyčia vienuoliams. Pirmoji dominikonų šv. Mykolo ir Juozapo medinė bažnyčia sudegė 1806 m. Todėl dominikonams, kurie tuo metu statėsi naują mūrinį vienuolyną, reikėjo imtis dar vieno statybos. 1819 m. Skapiškyje pastatoma antra mūrinė šv. Hiacinto bažnyčia. Nuo tada iki XX a. pradžios Skapiškis turi dvi dideles mūrinės bažnyčias.

Atvykę vienuoliai ėmėsi aktyvaus darbo pastoracijoje. Steigė šv. Rožinio brolijas, įkūrė Kalvarijas, įsteigė vienuolyno mokyklą, kurioje mokslus pradėjo krimsti ir garsus architektas L. Stuoka-Gucevičius. Žinoma, kaip ir daugelyje parapijų, taip ir

Skapiškyje vienuoliams ir parapijos kunigams ne visuomet sekėsi taikiai sugyventi. Tai paliudija ir skundas klebono ataskaitoje vyskupui: „*Šventorius neseniai aptvertas mūro tvora, tačiau ji dviejose vietose išvirtusi, žmonės pasakoja, kad naktį išvertę dominikonai – čia trumpesnis kelias į jų smuklę*“.

1810 m. dominikonų iniciatyva buvo pastatytos Kalvarijos, kurios driekėsi nuo bažnyčios iki pažerės, kur paskutinioji koplyčia turėjo savo šventorių, joje būdavo aukojamos Šv. Mišios. Tėvai dominikonai išpopuliarino šį pamaldumą, tad sulaukdavo gausaus tikinčiųjų būrio.

Po 1831 m. sukilimo dominikonų vienuolynas uždaromas. Vienuolyne įkurdinami kazokų kariai, o bažnyčioje laikomi arkliai, vėliau bažnyčia buvo naudojama kaip sandėlis. Nelikus vienuolių nunyko ir medinės Kalvarijos, išliko tik 14 relikvijorių. Net vietos žydai reiškė

nepasitenkinimą dėl vienuolių iškeldinimo. Jie skundėsi, nes nelikus dominikonų labai mažai žmonių susirenka į atlaidus, anksčiau trukdavusius kelias dienas, niekas nebeina Kryžiaus kelių, todėl jie nebegali surinkti pinigų smuklių nuomai.

Kalvarijos buvo atstatytos 1857 m., kuomet buvo suremontuota dominikonų šv. Hiacinto bažnyčia ir atsiduota naudoti katalikams kaip parapijinė bažnyčia, nes senoji bažnyčia buvusi dar blogesnės būklės nei vienuolyno. Po 1863 m. sukilimo Kryžiaus kelius eiti už bažnyčios ribų uždrausta, o Kalvarijų stotys nugriautos. Iš antrojo Kalvarijų ansamblio liko tik dvi koplytėlės, kurios buvo įkomponuotos šventoriaus tvoroje. Tad pusę amžiaus gyvavęs Kryžiaus kelio pamaldumas buvo sunaikintas. Dabar skapiškėnų atminty likęs tik gatvės, kurioje buvo išdėstytos koplytėlės, pavadinimas – „Kalvarnikai“. →

Vietos klebono bei vysk. M. Valančiaus rūpesčiu atgauta šv. Hiacinto bažnyčia 1858 m. buvo to paties vyskupo ir konsekruota.

Nuo to laiko dominikonų bažnyčia tapo parapijine, o šv. Lauryno bažnyčia iki ją nugriaunant tarnavo kaip kapinių koplyčia.

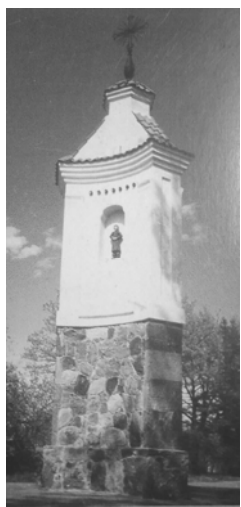
Dabar buvusios senosios bažnyčios vietoje yra miestelio aikštė, o kad čia būta parapijos centro, mena tik išlikusi XIX a. pradžioje statyta varpinė. Joje buvo įrengtas 5 varpų ansamblis. Varpai skambėdavę nuo *do* iki *sol* balsais, taigi Skapiškyje buvo įrengta varpų muzika – tai bene pirmas atvejis Lietuvoje.

Visi penki varpai skambėdavo, ir tikintieji galėdavo girdėti melodiją didžiųjų švenčių, atlaidų ir sekmaadienių dienomis.

Esant geroms oro sąlygoms, varpų skambesį girdėdavo net kaimyninė parapija. Varpų ansamblį 1915 m. išardė rusų kareiviai, kurie varpus išvežė išlieti šoviniais. Kadangi varpai arkliais buvo vežami per ežerą, tad didžiojo varpo svorio neatlaikęs ežero ledas lūžo ir nugramzdino tą varpą į dugną. Šios istorijos įkvėptas Maironis parašė eilėraštį „Užkeiktas Skapiškio varpas“, kadangi jis vasarodavęs pas Skapiškio kleboną kun. M. Prielgauską, ir mėgdavęs valtele paplaukioti Mituvos ežere.

Negaliu nepaminti ir vysk. M. Valančiaus pradėtos blaivybės akcijos, kuri sulaukė atgarsio skapiškėnuose. Vyskupas adresavo keletą laiškų Skapiškio tikintiesiems, kurie ėmėsi aktyviai platinti šią ganytojo puoselėjamą dorybę. Todėl Skapiškyje 1862 m. buvo pastatytas paminklas Blaivybei.

Skapiškėnuose išliko gyvas pamaldumas Švč. M. Marijai, kuri nuolat juos globoja. Paskutinis ir bene ryškiausias ženklas apie Dievo Motinos globą Skapiškiui yra žymė bažnyčios skliautuose prie Švč. M. Marijos paveikslėlio. II Pasaulinio karo metu bombarduojant miestelį vienas sviedinys pramušęs mūrinius skliautus pateko į bažnyčios vidų, ir pramušęs grindis įstrigo žemėje. Sprogmuo nesprogo. Buvo apgadintos Švč. M. Marijos altoriaus kolonos, bet pats paveikslas visiškai nepalietas. Sprogmuo iš po bažnyčios grindų išimtas ir išvežtas sunaikinti tik 1999 m. Sprogmuo ilgai neliestas dėl baimės uždaryti bažnyčią. Sužinojusi apie sprogmenį sovietinė valdžia būtų turėjusi pretekstą uždaryti bažnyčią ir palikti tikinčiuosius be maldos namų. Taigi pusę amžiaus skapiškėnai meldėsi grėsmės ir Švč. M. Marijos globos apsuptyje.

Gausiausiai maldininkų Skapiškis sulaukia per šv. Lauryno atlaidus, kurie turi seną tradiciją. Dažnas miestelio svečias nustemba sužinojęs, kad vis dėlto bažnyčios patronas yra šv. Hiacintas, o ne kankinys Laurynas.

Senos ir didingos Skapiškio parapijos vardas likęs tik istorijos puslapiuose, nes dabar parapijiečių skaičius sparčiai mažėja, jau-

noji karta neskuba sugrįžti ir kurti gyvenimo Skapiškyje. Pagyvėjimas jaučiasi vasarą, kai vasarotojai lankosi tėviškėje.

Man pačiam visada yra miela sugrįžti į gimtąjį miestelį, aplankyti bažnytėlę, kurios mūrai žiemą prišalę, o vasaros karščiuose teikia atgaivą. Joje priėmiau pirmuosius sakramentus, joje pradėjau patarnauti prie altoriaus, joje ir Dievas ėmė mane tyliai kviesiti. Džiaugiuosi, kad sugebėjau išgirsti kvietimą, prie kurio prisidėjo ir ilgametis Skapiškio klebonas, kuris mokė savo pavyzdžiu bei paprastumu.

Skapiškėnai prieš porą metų iškilmingai šventę primicijas, primicijinio palaiminimo laukė 45 metus, na o dabar jau tikisi, kad Viešpaties malonė taip ilgai neužtruks.

Jau netrukus kiekvienas mūsų galėsime parvykti į savo gimtąsias šventoves, kur gausu ne tik prisiminimų bei sentimentų, bet ir laukiančių parapijiečių su klebonu priešaky, kad juos aplankytų sugrįžęs klierikėlis.

Kadangi jau pradėjau apie prisiminimus, tai vieną istoriją ir pas-

pasakosiu, kuri gal ir nebus juokinga, bet verta dėmesio. Buvo eilinis vasaros sekmaadienis, kai su šeima nuėjome į šv. Mišias. Viskas vyko įprastai – po Komunijos, kaip įprasta kaime – Švč. Sakramento išstatymas. Prie altoriaus patarnavo keletas patarnautojų ir zakristijonas.

Po suplikacijų zakristijonas

pamatė, kad nėra veliūmo, todėl vieną iš patarnautojų pasiuntė į zakristiją, kad jį atneštų. Zakristijonas tarstelėjęs keletą neaiškių žodžių paragino paskubėti. Patarnautojas, kuris buvo atėjęs patarnauti gal tik kokį trečią kartą, nuėjęs už altoriaus ėmė ieškoti to, ko net pats nesuprato. Apsižvalgęs aplink ir pagalvojęs ko gi čia gali reikėti dėdei Juozui, ėmėsi iš stovo traukti mažąjį baldakimą (panašų į skėtį, kurį neša ne keturi, bet vienas žmogus). Gerai, kad dėdė Juozas pasirodė nekantrus, ir pats išėjo patarnautojo su veliūmu ieškoti. Jis jį sutiko už altoriaus jau bepradedantį žygi su baldakimu. Ačiū Dievui, bet neplanuota procesija neįvyko. Po šv. Mišių ilgai kunigas ir visi patarnautojai linksmai kvatojosi. Tai toks tas linksmas nutikimas, kurį patarnautojas tikrai prisimins visą gyvenimą. Jūs, mieli skaitytojai, tą patarnautoją gerai pažįstate.

Todėl noriu jums palinkėti, kad ši istorija mus visus pamokytų, jog kitą žmogų reikia atidžiai išklausti bei pačiam suprantamai kalbėti, kad gyvenime būtų kuo mažiau tų nesusipratimų, dėl kurių Viešpats turi būti nekantrus kaip tas dėdė Juozas.

Skapiškis, apie 1862 dail. A. Riomeris. Dėšneje – šv. Lauryno bažnyčia, kairėje – šv. Hiacinto bažnyčia

OREMUS...

Viešpatie,
Kodėl, iš tiesų, aš tikiu?
Gal iš seno įpročio –
arba iš mirties baimės –
arba šiaip dėl viso pikto?
O galbūt aš tikiu,
kad tėvai mane verčia –
arba kad pamokslai man
įvaro baimę?
O gal aš tikiu, Viešpatie,
kad savo sielą išgelbė-
čiau –
ar kad noriu būti geres-
nis už kitus?
Viešpatie, leisk man
tikėti dėl tos paprastos
priežasties,
kad TU esi!

(Rusų rašytojo Andrejaus Siniavskio, persekioto dėl dvasinio pasipriešinimo neteisingumui ir terorui, malda)

Dievas tebūna mano mintyje ir mano svarstyme.
Dievas tebūna mano akyse ir mano žvilgsnyje.
Dievas tebūna mano lūpose ir mano žodžiuose.
Dievas tebūna mano širdyje ir mąstyme.
Dievas tebūna mano pabaigoje ir mano iškeliavime.

(„Tikybės pradžiamokslis“, 1527 m.)

„Nuliūdusiųjų linksmintoja“

Kaip pradžiunga žmogaus širdis, kuomet jisai po ilgos žiemos, po ilgų ūkanotų dienų vėl pamato linksmai besišypsančią pavasario saulę, pajunta josios nešamą pavasario kvapą. Tada, kiekviena pavasario apraiška, kiekviena žaluma ir gėlėlė tampa jam ypatingai maloni ir brangi ir jis su džiaugsmu sveikina atbundančią gamtą. Iš tikro, pirmosios gėlės, pirmosios kuklios sniegulės doro žmogaus širdžiai teikia daug šviesaus džiaugsmo, šviesios vilties. Neveltui tad, ligoninėse yra statomos ant ligonių stalelių gėlių puokštės, nes tos gėlės tarytum atgaivina jų suvargusią dvasią, lyg ugdo juose naujus sveikąjo gyvenimo daigus.

Panaši, pavasario gėlių puokštė, galinti mūsų sielai suteikti amžino džiaugsmo pavasarį yra nekaltoji Gėlių Karalienė Marija. Gerai tai suprato Bažnyčia pašvęsdama Jai gražiausią gegužės mėnesį, sudėdama ant josios altorių gražiausius žemės žiedus, kasdien savo vaikų maldomis pindama Josios garbei skaisčius rožių vainikus.

Kaip pasirodžius pavasario saulei išsiblaško žiemos rūkai ir šalčiai, taip atsiminus Mariją turi išsiblaškyti mūsų gyvenimo liūdesiai ir nusiminimai, nes juk Ji litanijos žodžiais tariant yra „Nuliūdusių Linksmintoja“.

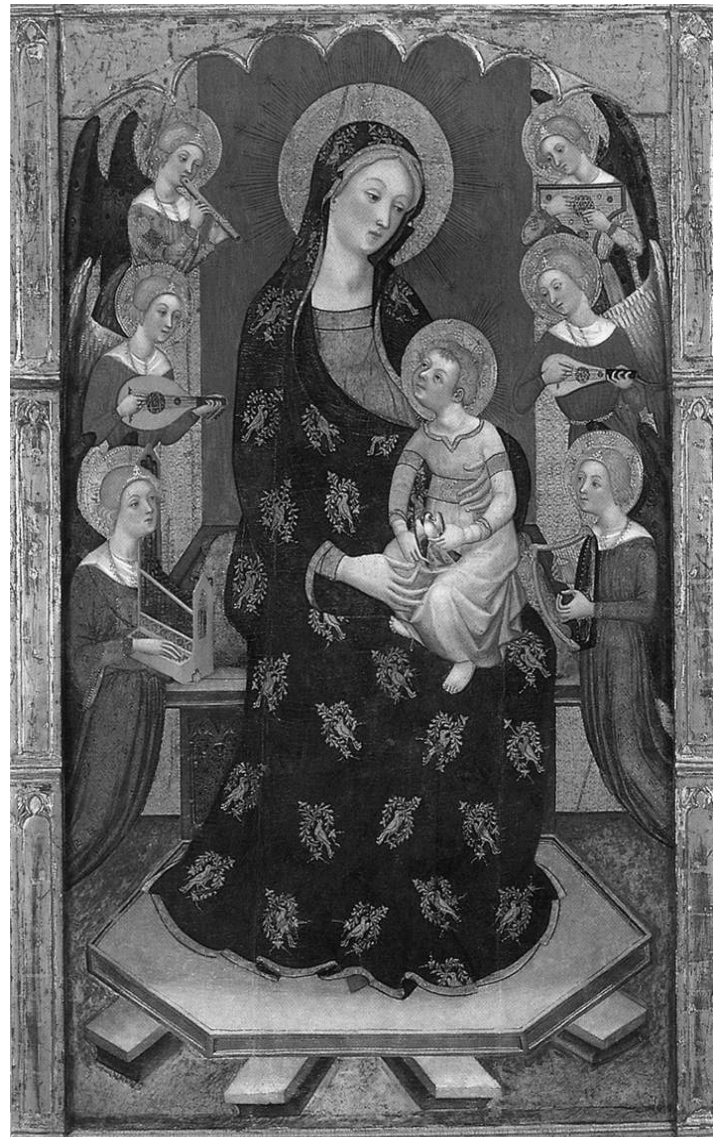
O, kiek daug mūsų laikais yra nelaimės paliestų žmonių, kiek daug tokių, kurių sieloje nuolat viešpatauja nuliūdimo žiema, kuriems dangus nuolat rodo aptemęs, kurie prasikaltę nedrįsta

savo veido pakelti dangun! O, nelaimingieji, nudžiukite, prašvirkite! Yra Gėlė, kuri jus gali palinksminti, yra Gėlė, kuri gali jūsų sielose sukelti dvasinio pavasario džiaugsmą, kuri gali jūsų suvargintuose veiduose iššaukti šviesos šypseną! Tai Marija! Jinai yra taip gera, jog šv. Bernardo žodžiais tariant, kas tik Jos šauksis, tas nežus; Ji tą palinksmins ir išgelbės. Jinai mūsų Motina, mūsų džiaugsmas, mūsų viltis!

Džiaukimės atbundančia gražiąja gamta, dėkokime josios Tvėrėjui, kurs mus mylėdamas taip daug mums teikia džiaugsmo, pašaukdamas į šviesą tiek daug gėlių ir žolynų. Dėkokime Jam už brangiausią Gėlę - Mariją, per kurią užmigus mums šiam gyvenimui, atsidarys Amžinojo Džiaugsmingo Pavasario Vartai!

Stud. A. G.

(Iš „Šv. Pranciškaus varpelis“, 1925 m., Nr. 5)

KALBOS KULTŪROS PRIEANGIUOS

Lekt. Joana Pribušauskaitė

Tarptautiniai žodžiai – pagalbininkai ar „klastingi draugai“?

Kalbos žodyną sudaro savi žodžiai ir atėję iš kitų kalbų. Tie „atėjūnai“ (svetimybės) vertinami dvejopai – vieni yra skoliniai,

perimti įvairiais istorijos laikotarpiais iš tų kalbų, su kuriomis būta kalbinio ar geografinio artumo, kiti – vadinamieji tarptautiniai žodžiai – yra „kosmopolitai“, pasklidę daugelyje kalbų. Daugiausia jų kilę iš vadinamųjų klasikinių kalbų (graikų, lotynų) ir keliauja dažniausiai kartu su kultūros bei civilizacijos apraiškomis – mokslu, technologijomis ir pan.

Kai kuriose kalbose tarptautiniai žodžiai vertinami kaip nepriimtinos svetimybės ir jų vengiama (pavyzdžiui, vengrų), kai kuriose jų vartojama gausiai ir net šnekamojoje kalboje (pavyzdžiui, lenkų). Dažnai jie taip jaukiai įsitvirtina kalbų žodynuose, kad nėra kuo jų ir pakeisti. Pavyzdžiui, niekam nekyla klausimas, ar reikia ieškoti pakaito *autobusui*, *daktarui*, *kostiumui*, *telefonui* ir pan. Tiesa, bandymų būta, bet vis dėlto nebuvo persistengta ir bendrinėje leksikoje liko *inteligentas* (o ne *apšviestūnas*), *biografija* (o ne *buitpieša*), *geometrija* (o ne *matomokslis*), *psichologas* (o ne *sielotyris*), *triumfas* (o ne *džiūgautė*), *organas* (o ne *kūnojas*). O, tarkim, vengrų kalboje daugelis minėtųjų tarptautinių žodžių nevartojami – jiems sukurti pakaitalai.

Lietuvių kalbininkai jau 1936 m. (kovo 23 d. Lietuvių kalbos draugijos susirinkime) sutarė, kad svetimybės, kurias nesunkiai galima pakeisti savais žodžiais, neturėtų būti bendrinei kalbai teikiamos kaip norminės. Ši nuostata apima visas svetimības, taigi ir tarptautinius žodžius. Ir nėra pagrindo jos nesilaikyti ir šiandien. Taip pat ir nėra pagrindo pykti, kad dabar lietuvių kalbininkai be atodairos gena iš kalbos tarptautinę leksiką. Pakanka peržvelgti „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą“ (www.vlkk.lt, skyreliai „Neteiktinos svetimybės ir jų dariniai“, „Nevartotinos naujosios svetimybės“) – nerasite ten nė vieno žodžio, kuriam nebūtų geresnio lietuviško atitikmens.

Tarptautiniai žodžiai gali padėti suprasti tekstą svetimaja (kartais nelabai gerai mokama) kalba, gali padėti, tarkim, orientuotis kito-

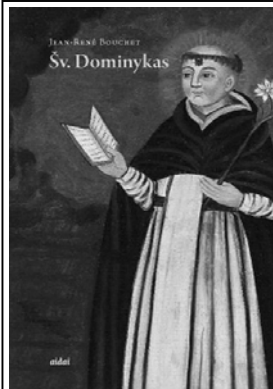
je šalyje, kurios kalbos nemokame: pamatę švedišką užrašą *centrum* žinotume, kur važiuojame, o suomiškas *keskus* kažin ar ką sakytų. Taigi jie gali būti pagalbininkai.

Tačiau atsargiai – kalbose tarptautiniai žodžiai įgyja savų reikšmių: pavyzdžiui, angliškai perskaite *you have my deepest sympathy* neverskime *labai jums simpatizuoju* (ar *jūs man labai patinkate*), nes *sympathy* angliškai reiškia *užuojautą*, o šis sakinytis lietuviškai skambėtų taip: *reiškiu jums nuoširdžiausią užuojautą*. Panašiai ir *problema* – anglų k. šis žodis gali reikšti ir *klausimą*, ir *keblumą*, ir *sunkumą*, o lietuviškai pateikiamos tokios reikšmės: „1. uždavinys, išskylantis žmonių tikslingoje veikloje ir reikalaujantis teorinio arba praktinio sprendimo; 2. sudėtingas, sunkiai išsprendžiamas klausimas.“ (<http://www.zodynas.tk>) Ar iš tikrųjų visa, ką dažnai vadiname *problemomis*, tikrai yra teorinio ir praktinio sprendimo reikalaujantys klausimai?

Kaip matyti, iš tarptautinių žodžių galima tikėtis ir klastos, ypač jei juos vartojame ne reikšmėms perteikti, bet išoriniam išpūdžiui sustiprinti – taip galima išgirsti, kad *radome optimaliausią sprendimą* (juk *optimalus* reiškia *geriausias* – tai ar gali būti *geriausiasias*?), kokie yra *svarbiausi prioritetai*, kad padaroma *amoralinių nusižengimų*, kad *visuomeninė situacija ir dabartinė padėtis skatina ieškoti problemų sprendimų ir stengtis nugalėti sunkumus* ir pan. Nelabai koks susidaro išpūdis apie kalbėtoją, kuris painioja *abonentą* su *abonementu*, *farmaciją* su *formacija*, *kampaniją* su *kompanija* arba savo kolegas vadina *kompetetingais* (=kompetentingais).

Taigi patartina laikytis tokių nuostatų: tarptautinius žodžius vartoti tada, kai lietuviškais negalime perteikti reikšmių atspalvių (pavyzdžiui, kasdieniame kontekste tinka *bendrauti*, o moksliniame, nusakant pranešimo perteikimą – *komunikuoti*, taigi ir *Komunikacijos*, o ne *bendravimo fakultetas*); jei visiškai tinka lietuviškas atitikmuo – jį ir rinktis (*situacija – padėtis*, *faktorius – veiksnys* ir pan., bet stiliaus sumetimais, kai tų *padėčių* ar *veiksnių* aiškiai per tiršta, galima pasitelkti ir tarptautinius); verčiant nepasikliauti lietuviškoms tarptautinių žodžių reikšmėmis, bet pasitikslinti žodynuose. Ir, žinoma, svarbiausia – nemanyti, kad tarptautinių žodžių gausa pridengs minčių skurdumą.

KNYGŲ LENTYNOJE

Jeanas René Bouchet OP

„Šv. Dominykas“, Aidai, 2010 m.

Kažkada seniai, kai buvome maži, mes sėdėdavome savo tėčiams ant kelių ir klausydavomės įvairiausių pasakojimų, pasakų, išgalvotų ir tikrų istorijų. Toks sėdėjimas yra vienas iš pačių nuostabiausių dalykų, kuriuos Dievas yra skyres žmogui patirti žemėje. Taip tėčiai mus palengva supažindindavo su pasauliu ir į jį įvesdavo. Tie laikai yra praėję, tačiau ne visiškai. Kartais kažkas panašaus pasitaiko ir šiandien.

Jeanas René Bouchet OP yra buvęs domininko-

nų novicijų magistras, taigi tas, kuris turėdavo supažindinti naujokus su vienuoliniu gyvenimu. Jam reikėdavo kalbėti apie jų ordino įkūrėją, jo paliktą regulą ir taip galų gale, jau po autoriaus mirties, atsirado knyga – Šv. Dominykas. Joje šiltu ir paprastu stiliumi yra supažindinama su šia iškilia Bažnyčios asmenybe. Tai truputėlį primena sėdėjimą tėčiams ant kelių ir jų pasakojimų klausymą. Kuomet mažos ir nepatyrusios ausys gauda išmintingų ir šiltų žodžių prasmę. Gero pasisėdėjimo prie šios knygos puslapių.

Kun. Rimgaudas

SEMINARIJOS KRONIKA

- 05 02** Kai kurie klierikai, pasinaudoję vadovybės suteikta dispensa, vyko pasveikinti savo mamų Motinos dienos proga. Visi sugrįžo patenkinti. Mamos sveikos ir laimingos.
- 05 03-04** Viešpaties palaimintos, audringos ir džiugios kursų išvykos. Stebėtina kaip greit klierikai pasiilgo seminarijos, ir kaip anksti skubėjo į ją sugrįžti.
- 05 11** Ilgai laukta antro semestro paskaitų pabaiga. Poilsis visiems: ir dėstytojams, ir studentams.
- 05 12** Visiškai nelaukta ir netikėta vasaros sesijos pradžia. Kažin kas per diskriminacija?! Vieniems „atostogos“ – egzaminus ant vienos rankos pirštų galima suskaičiuoti, o kitiems sunkus lažas – egzaminų pasipylė lyg iš gausybės rago.
- 05 17** Eilinių pietų metu rektorius padėkojo už dalyvavimą bendrame projekte su *Radio Esperance*. Kartu su šūsniu padėkos atviručių seminarijai perduotos ir surinktos aukos. Rektorius prasitarė, jog sumos užtektų vieno klieriko metų studijoms padengti. Kokia tai suma – paslaptis, tačiau supratome, kad klierikas yra labai brangus. Ne tik finansine prasme, aišku.
- 05 18-19** Keli klierikai suskambėjo baigiamuosiuose projekto su *Radio Esperance* uždarymo akorduose. Gailestingumo šventovėje ir Aušros Vartų Gailestingumo Motinos šventovėje klierikai pasidalino savo liudijimais apie išgyventą Dievo Gailestingumą. Užvis labiausiai klierikai dėkingi *Marijos radijui*.
- 05 21** Kalvarių kryžiaus kelyje pasitikome artėjančias Sekminės. Kai kurie, tą dieną laikę egzaminą ir šaukęsi šv. Dvasios pagalbos, išgirdo ypatingą balsą. Tas balsas švelniai ragino prisijungti prie kryžiaus kelio. Niekas nesuabejojo, jog tai buvo balsas iš aukščiau.
- 05 22** Kaimyninės Kalvarių parapijos jaunimo renginiai priviliojo ir klierikus. Seminarija vienam vakarui liko tuščia.
- 05 26** Seminarijoje neeilinis sujudimas, mat šeštakai laiko sintezės egzaminą. Tenka prisiminti net ir tai, ko niekad nežinojai. Geras dalykas yra ta atmintis, vėl tik bėda – trumpalaikė, tad ir pirmoko galva kai kuriais klausimais praverčia. Bet kaip liaudies išmintis byloja: valanda gėdos, užtat visą gyvenimą magistras.
- 05 29** Pagaliau... Vasaros sesijos pabaiga. Kankinystės vainiką galima uždėti ir dėstytojams, ir studentams. Visi ištvėrė, visi atsilaikė šioje nelygioje žinių patikrinimo dvikovoje.
- 05 30** Mediumas trečiokams persiritantiems į antrąjį kelio link kunigystės etapą. Vėliau vyko tradicinis bendrystės vakaras beržynėlyje. Alų midų gėrėm, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjom...
- 05 31** Mokslo metų užbaigimo šventė. Plojom, giedojom ir atsižegnojom... Mat skubėjom išvykti į platųjį pasaulį, bet prieš tai – negailestinga kambarių pridavimo procedūra...

Parengė metraštininkas kl. Arūnas

Redaktorius: Mozė Mitkevičius
Bendradarbis: Egidijus Tubelis
Fotografas: Danielius Narkun

Mūsų adresas:

Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarija
 Kalvarių g. 325
 LT – 08420 Vilnius
 tel. (8 – 5) 279 62 77
 www.seminarija.lt